

ПРОБЛЕМА ПОЛІСЕМІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНІЙ ПІДСИСТЕМІ

Оксана Литвинко (Суми, Україна)

oxana.litvinko@gmail.com

Робота присвячена дослідженню проблеми полісемії в англійській юридичній термінологічній підсистемі. У більшості сучасних мов найчисленнішою і найрухливішою частиною словникового складу є термінологічна лексика, постійний розвиток та збагачування якої є необхідною умовою і прямим наслідком прогресу в тих галузях діяльності людини, з якими ця термінологія пов'язана. Професійна термінологія посідає важливе місце завдяки швидкому розвитку нових промислових та соціальних реалій. Швидке зростання спеціальної інформації в різних галузях науки і техніки пов'язане з кількісним зростанням та якісним вдосконаленням термінології. Актуальність цієї роботи зумовлена відсутністю спеціальних ґрунтовних досліджень англійської юридичної термінологічної підсистеми.

Питання сутності терміна і термінології належить до актуальних проблем лінгвістики. На сучасному етапі науковці приділяють особливу увагу систематизації термінологічних підсистем спеціальних галузей. Вони досліджують різні аспекти їх функціонування та формування в мовній системі. Вивчаються окремі питання галузевої термінології: юридичної та економічної термінології [7], [2], комп'ютерної термінології [5], термінології автомобільної промисловості [1], медичної термінології [4]. Ці роботи уточнюють лінгвістичні критерії ідентифікації термінів для їх відокремлення від нетермінологічних мовних одиниць. Також вивчаються лексико-структурні аспекти відповідної термінологічної лексики.

Полісемія – семантичний феномен, який вважається в лексичі однією з найважливіших системотвірних категорій. У сучасній лінгвістиці удосконалюються наукові підходи до вивчення полісемії на матеріалі різних термінологічних підсистем, виявляються диференційні ознаки багатозначних

лексичних одиниць. Проте, незважаючи на значні досягнення у дослідженні проблеми полісемії у сучасній лінгвістиці (М.Кочерган [3, с. 202], О.Суперанська, Н. Подольська, Н. Васильєва [6, с. 49] та ін.), немає єдиного загальноприйнятого визначення і розуміння цього явища, чим і зумовлюється актуальність пропонованого дослідження.

Метою роботи є вивчення проблеми полісемії в англійській юридичній термінологічній підсистемі. Основне завдання полягає у розкритті та висвітленні основних типів полісемантичних термінів, а також у визначенні ролі полісемії в зазначеній професійній галузі.

Об'єктом дослідження є англійська юридична термінологічна підсистема.

Предметом дослідження є феномен полісемії в зазначеній термінологічній підсистемі.

Матеріалом дослідження слугував корпус професійної лексики обсягом 3000 лексичних одиниць, відібраних методом суцільної вибірки з лексикографічних джерел (тлумачних юридичних словників; перекладних словників юридичних термінів) та з періодичних видань у галузі юриспруденції. Загальний обсяг опрацьованого матеріалу – близько 5000 сторінок тексту.

Багатозначні лексичні одиниці складають значну частину англійського словника. Феномен полісемії реалізується за наявності декількох взаємопов'язаних значень однієї і тієї ж лексичної одиниці. Зазвичай вони виникають в результаті модифікації та розвитку початкового значення даної лексичної одиниці [6, с. 48].

Незважаючи на очевидні переваги однозначних термінів, полісемія наявна майже у всіх сучасних термінологічних підсистемах. Юридична термінологічна підсистема не є виключенням. Полісемантичні лексичні одиниці переважають серед ключових термінів зазначеної галузі. Багатозначні терміни складають 65,8% термінів у нашій вибірці.

Наприклад:

- controversy – 1) „суперечки”; 2) „розбіжності”; 3) „предмет спору”;
- refer 1) „передавати на розгляд ”; 2) „передавати справу до іншої інстанції”.

Головною причиною виникнення полісемії вважають асиметричність знака і значення. Довільність зв'язку між планом вираження і планом змісту передбачає вільне варіювання одного з них. У своєму дослідженні ми виходимо із положення про асиметрію мовного знака, тобто визнаємо, що форма знака переважно консервативна, а зміст знака, навпаки, динамічний.

Джерелом полісемії термінів може виступати феномен метонімії [3, с. 196]. Метонімічне перенесення у юридичній термінологічній підсистемі відбувається наступними шляхами:

1. Перенесенням назви юридичного процесу на працівника. Наприклад:

- justice – „правосуддя” – justice „суддя Верховного суду”.

2. Перенесенням назви цілого на частину. Наприклад:

- body „сукупність” – body „(окремий) зміст”.

3. Перенесенням назви частини на ціле. Наприклад:

- file „справа ” – file „підшивка документів ”.

4. Перенесенням загальної назви юридичного процесу на його складові.

Наприклад:

- attribution „визначення функцій ” – attribution „визначення об'єкта функції”.

Доцільно зазначити, що полісемантичність терміноодиниць найбільш розвинута у кореневих слів і менш розповсюджена у складних лексичних утвореннях. Така тенденція простежується і у юридичній термінологічній підсистемі. Зі збільшенням компонентів, що входять до складу терміноодиниці, вірогідність виникнення полісемії зменшується.

Проведений аналіз полісемічних одиниць англійської юридичної термінологічної підсистеми свідчить про їх поширеність у зазначеній підсистемі, незважаючи на те, що полісемія є небажаною для термінологічних

підсистем. Нами було виявлено, що при наявності полісемії термінів у дослідженій термінологічній підсистемі правильному їх розумінню може допомогти контекст.

У **перспективі** убачається вивчення феномена метафори в англійській юридичній термінологічній підсистемі.

Список літератури

1. Бондаренко О.М., Медведєва Є.Ю. Структурно-семантичні характеристики терміноодиниць техніки та особливості їх перекладу (на матеріалі текстів автомобільної галузі). *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2016. Вип.1. С. 93-98
2. Гумовська І.М. Аспекти взаємодії юридичної та економічної термінологіки. *Наукові записки національного університету "Острозька академія"*. 2017. Вип. 67. С. 96-99.
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ: *Академія*, 2010. 367с.
4. Лисанець Ю.В. Метонімія в англійській медичній термінології. *Актуальні проблеми сучасної медицини*. 2015. Вип.1. С. 218-222.
5. Мирошниченко В.М., Шишкова І.С. Англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій. *Вісник національного технічного університету*. 2019. Вип. 1. С. 87-92.
6. Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В. Общая терминология. Вопросы теории. Москва: Librokom. 2012, 243 с.
7. Яцишин Н.П. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. *Термінологічний вісник*. Луцьк. 2013. Вип.2. С.99-103.